

6-bob. Soliqlarning elementlari

69-modda. Soliqlarning elementlari

Soliq to'g'risidagi qonun hujjatlarida soliqning barcha elementlari aniqlab qo'yilgan taqdirdagina ushbu soliq belgilangan deb hisoblanadi.

Bunday soliq elementlariga quyidagilar kiradi:

- 1) soliq solish ob'yekti;
- 2) soliq bazasi;
- 3) soliq stavkasi;
- 4) soliq davri;
- 5) soliqni hisoblab chiqarish tartibi;
- 6) soliq hisobotini taqdim etish tartibi;
- 7) soliqni to'lash tartibi.

Soliqni belgilashda soliq imtiyozlari va ularning qo'llanilishi uchun asoslar nazarda tutilishi mumkin.

70-modda. Soliq solish ob'yekti

Soliq solish ob'yekti mol-mulk, harakat, harakat natijasi yoki qiymat, miqdoriy yoki fizik xususiyatga ega bo'lgan boshqa holat bo'lib, u mavjud bo'lganda soliq to'g'risidagi qonun hujjatlari soliq to'lovchida soliq majburiyatini vujudga keltiradi.

Har bir soliq ushbu Kodeksning Maxsus qismiga muvofiq belgilanadigan mustaqil soliq solish ob'yektiga ega bo'ladi.

71-modda. Soliq bazasi

Soliq bazasi soliq solish ob'yektining qiymat, fizik yoki boshqa xususiyatini ifodalaydi.

Har bir soliq uchun soliq bazasi va uni aniqlash tartibi ushbu Kodeks bilan belgilanadi.

72-modda. Soliq stavkasi

Soliq stavkasi soliq bazasining o'lchov birligiga nisbatan hisoblanadigan soliqning foizlardagi yoki mutlaq summadagi miqdorini ifodalaydi.

Soliq stavkalari, agar ushbu moddaning **uchinchi qismida** boshqacha qoida nazarda tutilmagan bo'lsa, ushbu Kodeks bilan belgilanadi.

Aksiz solig'i, yer solig'i, suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliq va qat'iy belgilangan summada jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i stavkalari O'zbekiston Respublikasining Davlat byudjeti to'g'risidagi Qonuni bilan belgilanadi. Aksiz solig'ining stavkalari, mahsulot narxi dinamikasidan va realizasiya qilish hajmidan kelib chiqib, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarorlari bilan yil davomida qayta ko'rib chiqilishi mumkin.

73-modda. Soliq davri

Soliq davri deganda tugagandan keyin soliq bazasi aniqlanadigan hamda to'lanishi lozim bo'lgan soliq summasi hisoblab chiqariladigan kalendar yil yoki boshqa davr tushuniladi.

Soliq davri bir necha hisobot davrlaridan iborat bo'lishi mumkin.

Kalendar yil soliq davri hisoblanadigan soliqlarga nisbatan ushbu qismning qoidalari mazkur moddaning **to'rtinchi — o'ninchi qismlarida** nazarda tutilgan xususiyatlarni hisobga olgan holda qo'llaniladi.

Agar yuridik shaxs kalendar yil boshlanganidan keyin, lekin shu yilning 1 dekabriga qadar tashkil etilgan bo'lsa, uning uchun u tashkil etilgan kundan e'tiboran shu yilning oxiriga qadar bo'lgan davr birinchi soliq davri deb e'tirof etiladi.

Agar yuridik shaxs 1 dekabrda 31 dekabr qadar bo'lgan davrda tashkil etilgan bo'lsa, tashkil etilgan kundan e'tiboran tashkil etilgan yildan keyingi kalendar yilning oxirigacha bo'lgan davr uning uchun birinchi soliq davri deb e'tirof etiladi. Bunda yuridik shaxs davlat ro'yxatidan o'tkazilgan kun u tashkil etilgan kun deb e'tirof etiladi.

Ushbu moddaning **to'rtinchi** va **beshinch** qismlarida nazarda tutilgan qoidalar ushbu Kodeksda belgilangan tartibda o'zini mustaqil ravishda O'zbekiston Respublikasining soliq rezidentlari deb e'tirof etgan hamda faoliyati bunday e'tirof etish sanasida O'zbekiston Respublikasida doimiy muassasa tuzishga olib kelmagan chet el yuridik shaxslari uchun foyda solig'i bo'yicha birinchi soliq davrini aniqlashga nisbatan qo'llanilmaydi.

Agar yuridik shaxs kalendar yil oxirigacha tugatilgan (qayta tashkil etilgan) bo'lsa, uning uchun shu yil boshidan to tugatish (qayta tashkil etish) tamomlangan kungacha bo'lgan davr oxirgi soliq davri deb e'tirof etiladi.

Agar kalendar yil boshlanganidan keyin tashkil etilgan yuridik shaxs shu yil oxiriga qadar tugatilgan (qayta tashkil etilgan) bo'lsa, uning uchun u tuzilgan kundan e'tiboran tugatilgan (qayta tashkil etilgan) kungacha bo'lgan davr soliq davri deb e'tirof etiladi.

Agar yuridik shaxs joriy kalendar yilning 1 dekabrda 31 dekabr qadar bo'lgan davrda tashkil etilgan bo'lsa va tashkil etilgan yildan keyingi kalendar yil oxirigacha tugatilgan (qayta tashkil etilgan) bo'lsa, uning uchun u tuzilgan kundan e'tiboran

tugatilgan (qayta tashkil etilgan) kungacha bo'lgan davr soliq davri deb e'tirof etiladi.

Ushbu moddaning **to'qqizinchi qismida** nazarda tutilgan qoidalar tarkibidan bir yoxud bir nechta yuridik shaxslar ajralib chiqadigan yoki unga bir yoki bir nechta yuridik shaxslar qo'shib olinadigan yuridik shaxslarga nisbatan qo'llanilmaydi.

Agar faoliyati O'zbekiston Respublikasida doimiy muassasa tuzishga olib kelmagan chet el yuridik shaxsi o'zini mustaqil ravishda O'zbekiston Respublikasining soliq rezidenti deb e'tirof etsa, uning uchun foyda solig'i bo'yicha birinchi soliq davrini aniqlash quyidagi tartibda amalga oshiriladi:

1) agar ushbu chet el yuridik shaxsi o'zini O'zbekiston Respublikasining soliq rezidenti deb e'tirof etish to'g'risidagi arizani taqdim etgan kalendar yilning 1 yanvaridan e'tiboran o'zini O'zbekiston Respublikasining soliq rezidenti deb e'tirof etsa, mazkur ariza taqdim etilgan kalendar yil uning uchun birinchi soliq davri hisoblanadi;

2) agar ushbu chet el yuridik shaxsi tegishli ariza taqdim etilgan sanadan e'tiboran o'zini O'zbekiston Respublikasining soliq rezidenti deb e'tirof etsa, ko'rsatilgan ariza soliq organiga taqdim etilgan sanadan e'tiboran ushbu ariza taqdim etilgan kalendar yilning oxirigacha bo'lgan davr uning uchun birinchi soliq davri hisoblanadi. Bunda, agar chet el yuridik shaxsining o'zini O'zbekiston Respublikasining soliq rezidenti deb e'tirof etish to'g'risidagi arizasi 1 dekabrda 31 dekabrga qadar bo'lgan davrda taqdim etilgan bo'lsa, uning uchun ushbu ariza soliq organiga taqdim etilgan sanadan e'tiboran u soliq organiga taqdim etilgan kundan keyingi kalendar yilning oxirigacha bo'lgan davr birinchi soliq davri hisoblanadi.

74-modda. Soliqlar va yig'implarni hisoblab chiqarish va to'lash tartibi

Soliqni hisoblab chiqarish tartibi soliq bazasidan, soliq stavkasidan, shuningdek mavjud bo'lgan taqdirda, soliq imtiyozlaridan kelib chiqqan holda soliq davri uchun soliq summasini hisob-kitob qilish qoidalarini belgilaydi.

Soliqni hisoblab chiqarish soliq to'lovchi tomonidan mustaqil ravishda amalga oshiriladi.

Ushbu Kodeksda nazarda tutilgan hollarda bu majburiyat soliq organiga yoki soliq agentiga yuklatilishi mumkin.

Agar mazkur Kodeksda boshqacha qoida nazarda tutilmagan bo'lsa, soliq to'lovchilar va soliq agentlari soliqlar hamda yig'implarni mustaqil ravishda to'laydi.

Soliqni to'lash soliqning to'liq summasi bo'yicha yoki ushbu Kodeksda nazarda tutilgan boshqacha tartibda amalga oshiriladi.

Agar soliq bo'yicha soliq davri bir necha hisobot davrini tashkil etsa, ulardan har birining natijalari bo'yicha joriy to'lovlar to'lanadi. Joriy to'lovlarni to'lash majburiyati soliqni to'lash bo'yicha majburiyatga tenglashtiriladi.

Alohida soliq turlari uchun bo'nak to'lovlari nazarda tutilishi mumkin. Bo'nak to'lovlarini to'lash majburiyati soliqni to'lash bo'yicha majburiyatga tenglashtiriladi.

Yuridik shaxslar va yakka tartibdagi tadbirkorlar soliqlarni banklar orqali naqd pulsiz shaklda to'laydi.

Soliqlar va yig'implarni turlari bo'yicha hisoblab chiqarish tartibi hamda to'lash muddatlari ushbu Kodeksning Maxsus qismida belgilanadi.

75-modda. Soliq imtiyozlari

Soliq to'lovchilarning ayrim toifalariga boshqa soliq to'lovchilarga nisbatan soliq to'g'risidagi qonun hujjatlarida nazarda tutilgan afzalliklar, shu jumladan soliqni to'lamaslik yoki ularni kamroq miqdorda to'lash imkoniyati soliq imtiyozlari deb e'tirof etiladi.

Soliq to'lovchiga soliqlarni to'lash bo'yicha muddatni kechiktirish (bo'lib-bo'lib to'lash) imkoniyati berilishi soliq imtiyozlari hisoblanmaydi.

Agar ushbu moddaning **bashinchi qismida** boshqacha qoida nazarda tutilmagan bo'lsa, soliq imtiyozlari ushbu Kodeks bilan taqdim etiladi.

Soliq imtiyozlari individual xususiyatga ega bo'lishi mumkin emas.

Ayrim soliqlar bo'yicha soliq imtiyozlari, qo'shilgan qiymat solig'i, aksiz solig'i solinadigan mahsulotlar ishlab chiqarilganda va (yoki) realizasiya qilinganda aksiz solig'i va yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliqdan tashqari, ushbu moddaning **oltinchi qismi** qoidalarini hisobga olgan holda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarorlari bilan faqat belgilangan soliq stavkasini kamaytirish, lekin ko'pi bilan 50 foizga kamaytirish tarzida va ko'pi bilan uch yil muddatga berilishi mumkin.

Ushbu Kodeksda boshqacha qoida nazarda tutilmagan bo'lsa, soliq to'lovchilar soliqlar bo'yicha imtiyozlardan tegishli huquqiy asoslar yuzaga kelgan paytdan e'tiboran ularning butun amal qilish davri mobaynida foydalanishga yoki soliq imtiyozidan foydalanishdan voz kechishga yoxud undan foydalanishni bir yoki bir necha soliq davrlarida to'xtatib turishga haqli, bundan qo'shilgan qiymat solig'idan ozod etiladigan tovarlarni (xizmatlarni) realizasiya qilish mustasno.

Soliqlar bo'yicha imtiyozlar soliq solishdan bo'shagan mablag'larni aniq maqsadlarga yo'naltirishi sharti bilan berilishi mumkin. Bunday mablag'lar maqsadli ishlatilmagan taqdirda maqsadsiz ishlatilgan mablag'lar summasi belgilangan tartibda penya hisoblangan holda byudjetga undirilishi lozim. Soliqlar bo'yicha imtiyozlar berilishi munosabati bilan bo'shagan va mazkur imtiyozlarning amal qilish davrida foydalanilmagan mablag'lar summasi berilgan imtiyozlarning amal qilish muddati tugaganidan so'ng bir yil davomida ularni taqdim etishda belgilangan maqsadlar uchun yo'naltirilishi mumkin. Bunda belgilangan muddatda foydalanilmagan mablag'lar byudjetga o'tkazilishi lozim.

Qo'shilgan qiymat solig'i bo'yicha imtiyozlar, shu jumladan tovarlar O'zbekiston Respublikasining hududiga olib kirilishida (importida) soliq solishdan bo'shagan mablag'larni aniq maqsadlarga yo'naltirish sharti bilan, berilishi mumkin emas.

O'zbekiston Respublikasining Markaziy banki, uning Qoraqalpog'iston Respublikasi, viloyatlar va Toshkent shahridagi bosh boshqarmalari, shuningdek O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining muassasalari ushbu Kodeksda nazarda tutilgan soliqlarni to'lashdan ozod etiladi, bundan ijtimoiy soliq va O'zbekiston Respublikasining hududiga olib kirishda (importida) to'lanadigan qo'shilgan qiymat solig'i mustasno.

